

Fakultet za medije i komunikacije
Univerzitet Singidunum
Beograd 2024.

OLIVIJE
GEZ
POHVALA
IZMICANJU

PREVOD SA FRANCUSKOG:

Stefan Piper

*Ko su najbolji dribleri i golgeteri na svetu? Brazilci.
Njihov fudbal je stoga fudbal poezije: on je u stvari potpuno
zasnovan na driblingu i голу.*

PJER PAOLO PAZOLINI

Lake noge su možda neodvojive od ideje Boga.

FRIDRIH NIČE

SAHRANA

Smešten na vatrogasnom kamionu, kovčeg je prekriven zelenom i žutom, crnom i belom – zastavom Brazila i barjakom Botafoga, fudbalskog kluba u kom je preminuli nekada davno briljirao. Okružen iscrpljenim vojnicima sa šlemovima od livenog gvožđa, kovčeg se na točkovima probija kroz gomilu koja se tiska oko Marakane, najvećeg stadiona na svetu, dvorišta čoveka koji je preminuo dan ranije.

Opijao se do smrti. Već duže vreme je cirkao *cachaça*-u, alkohol od trske, i skupljao opuške od cigareta. Jednog jutra su ga našli kako pijan plače ispred crkve u Rijuu. Na karnevalu je pre dve godine pozdravio masu, poguren u paradnim kolima, malaksalog i podbulog lica, sa prorezima umesto očiju, tupav. Idol je depresivan, previše žena, trinaestoro dece, slava, a onda propast, napuštenost, beda, nedostatak novca. Dok je vozio, umalo je ubio svog oca, ali nije promašio svoju taštu, majku Elze, njegove velike ljubavi, samba dive. Prati ga maler, nije više dobar ni za šta, zato pije.

Pao je u alkoholnu komu i umro u zoru 20. januara 1983. od ciroze jetre. U podne, njegovo telo je bilo prebačeno u svlačionice Marakane. Policajci gundaju, vojnici su sve nestrpljiviji, vrućina, južnjačko leto i svi ti ljudi kraj njegovih posmrtnih ostataka. Nепrekidno promicanje, roditelja, menadžera, starih

saigrača i obožavalaca, jecaju, krste se i gurkaju – *basta*,¹ sad moramo da idemo, da vratimo ikonu u zavičaj i da ga sahranimo u njegovom domu u Pau Grandeu.

Njegovom lešu poznat je ovaj vatrogasni kamion, on i njegovi saigrači popeli su se na njegovu platformu u julu 1958. tokom trijumfalne parade u Riju de Žaneiru: *Brasil, campeão!*, Brazil, šampion! – vraćali su se iz Stokholma gde su pobedili Švedsku u finalu Svetskog prvenstva. U povratku su ih sproveli vojni avioni i moderni mlaznjaci – zbog njega, zbog njih, junaka otadžbine, Brazila, kom su podarili prvo Svetsko prvenstvo u fudbalu.

Kamion se polako kreće ka severoistoku a povorka se povećava, sve više, kako se približava malom gradu izgubljenom u rastinju, rekama i kršnim planinama u kom je, kao divlje dete, lovio ptice, pecao i šutirao loptu po glinenoj zemlji, golih stopala i torza. Okupljeni na ivicama puta, na mostovima koji ga povezuju, ispred oljuštenih zgrada, njegovi obožavaoci, *Karioke* i *Fluminensei*,² savezna država Rio de Žaneiro i nacija duge, svi aplaudiraju, mašu zastavama – zelena i žuta, crna i bela – dok pevaju himne u njegovu slavu i za mir njegove duše. Radnici su napustili proizvodne trake da bi mu odali poslednju počast. Kolone iz čitavog Brazila kreću se ka Pau Grandeu čija crkva, usred čitave ove navale, preti da će se srušiti kada povorka konačno bude stigla.

Novo komešanje na seoskom groblju, dečaci su se popeli na grobove i drveće, skupoceni kovčeg je previše širok i dugačak, nema dovoljno zemlje da bi ga pokrili celog, zbrka – na okolnim krovovima ljudi plaču, laktaju se da bi prisustvo-

1 Autor koristi italijanski uzvik *basta* koji znači „dosta više s tim“, „dosta“ – *prim. ur.*

2 Demonimi za stanovnike Rio de Žaneira koji žive u urbanoj sredini (*Karioke*) i one koji stanuju u široj opštini grada (*Fluminensei*) – *prim. prev.*

vali sahrani Manea Garinče, ludog driblera, najgenijalnijeg i najneočekivanijeg u istoriji, kog je Vinicijus de Moraes, pesnik bosa nove, prozvao „anđeo sa krivim nogama“. Garinča je mrtav. Imao je četrdeset i devet godina.

RADOST NARODA

„Garinča, ča-ča-ča.“ Jedna od pesama u njegovu čast vrtela se na radio-talasima i orila na stadionima u vreme njegovog vrhunca, na kraju 50-ih i početkom 60-ih, pod zastavama Botafoga i Brazila.

Garinča protiv Sovjeta, njegovi prvi nastupi na Svetskom prvenstvu, treći meč *Seleção*-a.³ Brazilska ekipa je na takmičenju 1958. započela tiho, tiho. Pobeda protiv Austrije, nerešeno protiv Engleske, u društvu dečaka, Pelea, za koga je takođe delovalo da ima svetlu budućnost. Garinča-Pele, razorni i nezadrživi tandem: Brazil nikada neće izgubiti kada se njegove dve zvezde poravnaju.

Tog 15. juna 1958, Garinča je provozao Kuznjecova, svog sovjetskog rivala. Šeta ga po desnoj strani, a u drugom poluvremenu omaleno krilo će udariti lažnjak trojici robota koji mu dišu za vratom – 1.69 metara, Mesijevog rasta: Brazil prolazi, bez naprezanja, 2–0.

Garinča protiv Vikinga. U finalu Svetskog prvenstva protiv Švedske otvarao je prostor i napravio dve asistencije Vavi. Brazil, sa pobedom od 5–2, postaje prvak sveta.

Garinča, kralj Rija. Zahvaljujući njemu, klub Botafogo dominira Karioka ligom i šampionatom Rio-Sao Paolo.

3 *Seleção Brasileira de Futebol* (port.), Brazilska fudbalska selekcija – prim. prev.

Garinča, na krovu sveta. Proglašen je za najboljeg igrača Svet-skog prvenstva u Čileu 1962, koje je on sam – Pele je bio povređen – poklonio Brazilu, jednako presudno kao i Maradona sa Argentinom 1986. u Meksiku. Sedmica dribla, dribla i pogađa ključne golove, neke od njih i za antologije: bez pogotka protiv Engleske u četvrtini finala, novi voleji protiv Čilea u polufinalu. Narednog dana, Čileanci i *El Mercurio* iz Santijaga se pitaju: „Sa koje planete dolazi Garinča?“

Iz nedara Brazila. Sa njegovim zatvoreničkim likom, rvačkim ramenima i vatrenim butinama, ovaj mešanac, crne i domorodačke krvi, liči na svoje obožavaoce. Jednostavan, kreativan, radostan, i njega će jednog dana izrabljivati poslodavci. On je jedan od njih, bednik, koji je kao adolescent išao da dirinči u tekstilnoj fabrici u Pau Grandeu. Iskusio je glad i dečju paralizu, sudbina mu je dodelila skoliotičnu kičmu i krive noge, dva zareza uvijena poput mozaika na rivi u Ipanemi. Leva je okrenuta ka spolja, desna ka unutra – telo mu je nagnuto udesno. Antisportista opasno vozi svoju Bubu, pravi kolekciju zastavica za svoju kuhinju i niže svoja osvajanja. On opšti – kada ne igra fudbal ili ne cirka, on jebe, Garinča samo na to misli, „seks mašina“, kako kaže njegov biograf Ruj Kastro. „Pau Grande“, ime njegovog sela, u brazilskom žargonu znači „veliki kurac“, a legenda Garinči pripisuje *pau* veoma dične veličine, dvadeset i pet centimetara – bezbrojni izvori ovo potvrđuju. Suočen sa životnim preprekama, Garinča, dionizijski fudbaler, posrnuo je: žene, alkohol i novac koji je rasipao potpuno nepažljivo. Suočen sa Nečastivim, dribler je gubio sve duele, nikada nije ni pokušao da mu se odupre. Palčić (*garrincha*), nadimak koji su mu braća i sestre nadenuli zato što je ličio na gadnu ptičicu, jeste čovek bez kvaliteta, antiheroj modernog fudbala čijim se zahtevima ne pokorava – obrnuto od njegovog savremenika Pelea, ugladenog, asketski nastrojenog i ultraprofesionalnog od samog početka karijere. Pele, kralj – Garinča, primitivni bog.